

Verloskunde kat

Klas 43DP

Inhoudsopgave

1. Oestrische cycli, optimale dektijdstip en pathologie van de voortplanting	3
1.1 Overwegingen voorafgaand aan het fokken	3
1.2 De voortplanting bij de kat	4
2. Krolsheidpreventies en castraties	7
2.1 Niet operatief: parenterale en orale hormoonpreparaten.....	7
2.2 Operatief: ovariëctomie en ovariohysterectomie.....	8
3. Fokbegeleiding bij de poes	12
4. De dracht	13
4.1 Bevruchting en ontwikkeling	13
4.2 Drachtdiagnose	13
5. Normale en abnormale partus.....	14
5.1 Voorbereidingen voor de partus	14
5.2 Normale partus.....	14
5.3 Abnormale partus	18
6. Het grootbrengen van een nestje kittens.....	20

1. Oestriscche cycli, optimale dektijdstip en pathologie van de voortplanting

1.1 Overwegingen voorafgaand aan het fokken

Voordat een eigenaar besluit om te gaan fokken met zijn dier, is het verstandig om een aantal zaken goed in overweging te nemen. Het is bijvoorbeeld belangrijk om na te gaan of er goede huizen zijn voor de jonge dieren. Daarnaast moet zijn dier lichamelijk gezond zijn en genetisch gezien kunnen zorgen voor gezonde nakomelingen zonder erfelijke afwijkingen. Ook is het belangrijk dat zijn dier een goed, vriendelijk en betrouwbaar karakter heeft. Verder zal zijn huisdier de eigenschappen moeten hebben die aan het ras worden toegeschreven.

Figuur 1: iedere kat verdient een liefdevol thuis

Voordat een eigenaar met zijn dier gaat fokken, moet hij de volgende actiepunten ondernemen.

- Nagaan of er voldoende goede tehuizen zijn voor de jonge dieren als ze bij hun moeder weg gaan. Nagaan of hij voldoende tijd heeft om aandacht te besteden aan het moederdier en haar jongen.
- Nagaan via de stamboom en de rasvereniging of het dier vrij is van erfelijke gebreken: Met dieren die erfelijk overdraagbare aandoeningen hebben, kan hij beter niet fokken. Sommige rasverenigingen hebben speciale fokprogramma's om bepaalde erfelijke ziekten te elimineren.
- Lichamelijk onderzoek van het moederdier laten uitvoeren door de dierenarts.
- Een goed mannelijk dier uitzoeken, eventueel via de rasvereniging.
- Controleren of zowel de mannelijke als de vrouwelijke dieren vrij zijn van geslachtsziekten.

- Dekkingen door andere mannelijke dieren voorkomen (bijvoorbeeld teven aan de lijn uitlaten en poezen binnen houden).
- Zo mogelijk de vrouwelijke dieren naar de mannelijk dieren brengen om gedekt te worden.
- Het vrouwelijk dier laten inenten en ontwormen. Voordat een eigenaar zijn dier laat dekken, moet hij haar laten inenten om het antilichamengehalte tegen de diverse besmettelijke ziekten in de melk zo hoog mogelijk te laten zijn. Dit beschermt de jonge dieren het beste in de eerste weken van hun leven. Vaccinatie tijdens de dracht levert mogelijk schade op voor de jonge foeten. Als toch tot vaccinatie tijdens de dracht wordt besloten, mag dit nooit met een levend vaccin worden gedaan!
- Naast inenten is het ook belangrijk dat de eigenaar het vrouwelijk dier ontwormt. Tijdens de oestrus kunnen de spoelwormen die in een rusttoestand in het lichaam van het moederdier zitten, actief worden en gedood worden door een antihelminthicum. Door te ontwormen, worden er zo min mogelijk wormen uitgescheiden met de melk. Zo voorkom je dus dat de jonge dieren grote aantallen spoelwormen via de melk binnen krijgen.

1.2 De voortplanting bij de kat

De oestrische cyclus

De poes kent een seizoensgebonden voortplanting waarbij ze in het voorjaar en de zomer om de 2 tot 3 weken krols kan worden (in afwezigheid van ovulatie, zie verder). In de winter kent ze normaal een anoestrusperiode. Poezen die altijd binnen zitten, kunnen soms echter het hele jaar door cycleren.

Een poes wordt voor het eerst krols wanneer ze ongeveer 80% van haar volwassen lichaamsgewicht bereikt heeft. Voor de Europese korthaar is dit gemiddeld op een leeftijd van 9 tot 10 maanden. Kortharige rassen worden vaak op jonge leeftijd voor het eerst krols, terwijl langharige rassen doorgaans later zijn. Ook de hoeveelheid licht speelt een rol in het op gang komen van de 1ste oestrus. Wanneer een poes in november 80% van haar volwassen lichaamsgewicht bereikt, zal de 1ste krolsheid meestal uitgesteld worden tot de lente. Sociaal contact met katers en poezen bevordert ook het optreden van krolsheid.

Ook de puberteit en de spermaproductie bij de kater starten wanneer de kater zo'n 80% van zijn volwassen lichaamsgewicht bereikt. Hoewel hij soms op 4 maanden al aanstalten maakt om poezen te dekken, is de kater pas op 8 tot 12 maanden volledig seksueel volwassen. Het is echter niet vreemd dat een kater pas op 2 jaar seksueel volwassen is.

De oestrische cyclus bestaat uit 5 fasen: de pro-oestrus, de oestrus, de metoestrus, de interoestrus en de anoestrus.

De pro-oestrus

De pro-oestrus duurt 1 à 2 dagen, maar wordt meestal niet waargenomen door de eigenaar. De poes heeft immers geen bloedverlies, hoogstens een beetje slijmerige uitvloeiing. Tijdens de pro-oestrus is de poes aantrekkelijk voor de kater, maar ze laat nog geen dekking toe.

De gehalten aan FSH en LH stijgen, maar de oestrogeenconcentraties zijn nog laag.

De oestrus

De oestrus, die 2 tot 19 dagen kan duren, is de fase waarin de poes een dekking toelaat. Symptomen van krolsheid zijn: rusteloosheid, vaak rollen en miauwen en meer aanhankelijk zijn. Lordosis is de typische houding die een krolse poes aanneemt, waarbij ze haar voorhand tegen de grond drukt en haar achterhand naar boven richt.

De oestrogeenconcentraties bereiken in dit stadium maximale concentraties, terwijl het gehalte aan progesteron laag blijft tot er een ovulatie optreedt.

De poes kent een geïnduceerde ovulatie, die uitgelokt wordt door de dekking. De paring brengt een neurale reflex op gang waardoor de hypothalamus gestimuleerd wordt om GnRH te produceren. De hypofyse zal hierdoor LH vrijstellen, waardoor we een ovulatie krijgen. Wanneer een poes slechts één keer gedekt is, heeft ze slechts 50% kans op een ovulatie. Wanneer ze op korte tijd verschillende malen gedekt wordt, wordt er meer LH vrijgesteld en is er bijna 100% kans op ovulatie. Er kunnen echter ook spontane ovulaties voorkomen, zowel in aan- als afwezigheid van een kater. Het mechanisme hiervan is niet bekend.

Afhankelijk van het al dan niet optreden van een ovulatie komt de poes hierna ofwel in de interoestrus (als ze niet ovuleert omdat ze niet gedekt is en niet spontaan geovuleerd heeft) of in de metoestrus (als ze wel ovuleert) terecht.

De metoestrus

Als de poes ovuleert, komt ze in de luteale fase van de cyclus. Door vorming van gele lichaampjes zal het progesterongehalte 1 tot 2 dagen na de ovulatie beginnen te stijgen. Wanneer de poes drachtig is, duurt deze fase gemiddeld 65 dagen, is ze niet drachtig dan duurt ze zo'n 40 dagen.

De interoestrus

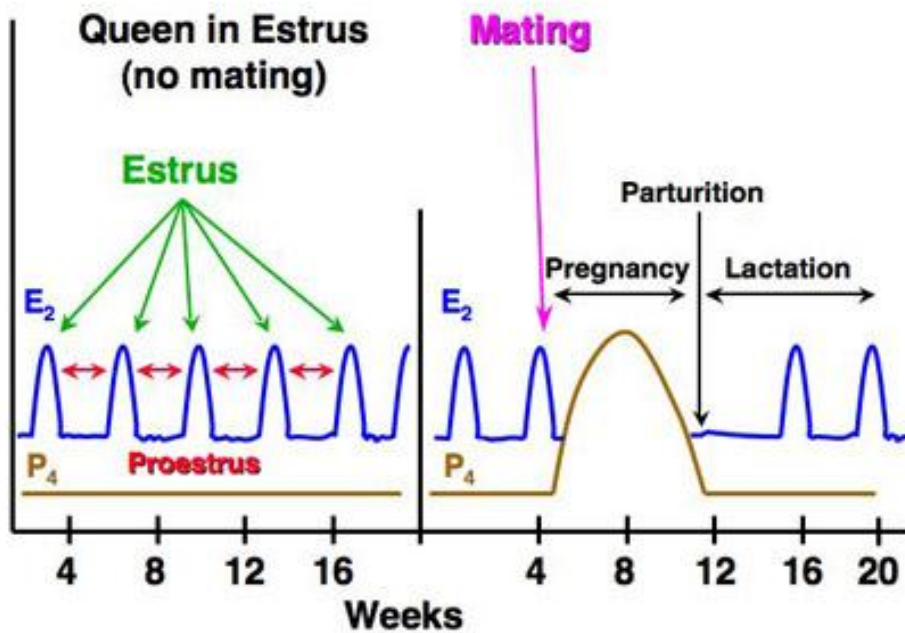
Ovuleert de poes niet, dan volgt de interoestrus die 8 tot 10 dagen duurt. In deze fase is de poes niet seksueel actief en zijn het oestrogeen- en het progesterongehalte basaal. Op het einde van de interoestrus stijgen het gehalte aan FSH en LH.

De anoestrus

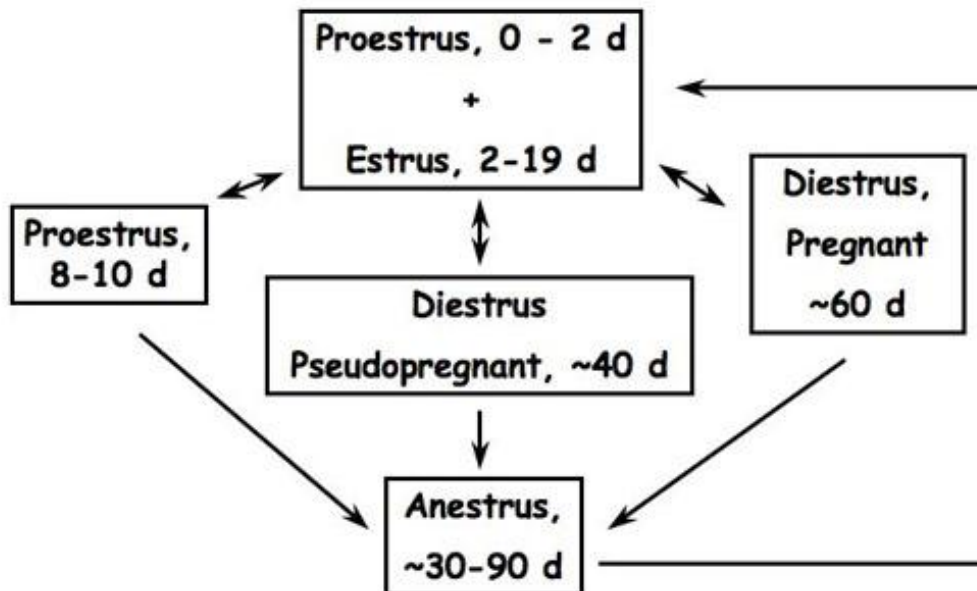
Tijdens de herfst en de winter verkeert de poes gedurende 1 tot 3 maanden in anoestrus. Tijdens deze rustperiode zijn de oestrogeen- en progesterongehaltes basaal.

Na de bevalling ontstaat er een lactatie-anoestrus die 4 tot 4 weken duurt. Gedurende het zogen van de kittens cycleert de poes niet. Meestal wordt ze 2 tot 3 weken na het spenen weer krols, maar sommigen worden al na 2 tot 3 weken van melkgift weer krols.

Hormonal Changes in the Queen

Estrous Cycles Options

Figuur 2 en 3: de oestrische cyclus van de kat

2. Krolsheidpreventies en castraties

2.1 Niet operatief: parenterale en orale hormoonpreparaten

De oestrus kun je uitstellen door parenterale toediening (injectie) of orale toediening (tablet) van hormonen. Progesteronderivaten worden hiervoor het meest gebruikt. De preparaten noem je daarom ook wel progestativa (van progesteron afgeleide stoffen). Deze stoffen zijn kunstmatig bereid (gesynthetiseerd).

Hormoonpreparaten bij de poes

Om de krolsheid bij de poes te voorkomen wordt meestal gebruik gemaakt van de “poezenpil” (anti-krolsheid tabletten). Deze tabletten kunnen worden gegeven vanaf zes maanden leeftijd (poes mag niet gedekt of krols zijn op het moment van toedienen, ook mag de tablet niet voor de eerste krolsheid toegediend worden → fibroadenomatose (Dolly Parton Syndroom). Belangrijk: de poezenpil moet wekelijks gegeven worden, niet dagelijks. De werkzame stof is in de meeste gevallen megestrolacetaat. De poes langdurig blootstellen aan de “poezenpil” wordt niet geadviseerd wegens de bijwerkingen die op kunnen treden. Hierbij kun je denken aan suikerziekte, melkkliertumoren, baarmoederontsteking, verhoogde eetlust, gewichtstoename, acromegalie (stofwisselingsziekte). Bij langdurig gebruik wordt meestal geadviseerd om over te gaan op sterilisatie.

Figuur 4: fibroadenomatose

Figuur 5: Dolly Parton

Als alternatief eventueel de tijd tussen de krolsheden verlengen door SHAM dekking.

SHAM dekking:

1. Poes vrij stevig bij het nekvel grijpen (dit niet zozeer om haar tegen te houden, maar meer om het nekbijten na te bootsen!).
2. Met een wattenstaafje horizontaal in de vagina gaan, en dan enkele keren op en neer, heen en weer bewegen, om zo een eisprong uit te lokken.
3. Dit 3-5x herhalen, met een tussenperiode van 30 minuten.

De SHAM dekking is een veiliger alternatief voor de poezenpil. Deze wordt omwille van de hoge risico's op baarmoederontsteking, suikerziekte, enorme vergroting van de melkklieren en melkklierkanker liever niet meer voorgeschreven. Een kanttekening is wel dat bij iedere cyclus en eisprong (zowel bij SHAM dekking als wanneer er niet ingegrepen wordt), de kans op een baarmoederontsteking of mammatumoren groter wordt. Dus indien er geen nestje gewild is, blijft sterilisatie de beste optie!

N.B. Bij katten worden ook hormoonpreparaten gebruikt met de werkzame stoffen medroxyprogesteronacetaat en proligeston. De contra-indicaties en bijwerkingen zijn in grote lijnen gelijk aan die van de teef.

2.2 Operatief: ovariëctomie en ovariohysterectomie

Een ovariëctomie (een operatie waarbij alleen de eierstokken (ovaria) worden verwijderd) of een ovariohysterectomie (een operatie waarbij zowel de eierstokken als de baarmoeder worden verwijderd) werden voorheen zonder als met therapeutische indicatie toegepast. Tegenwoordig wordt hoofdzakelijk alleen een ovariëctomie toegepast.

Bij een ovariëctomie blijft de baarmoeder in het lichaam van de poes aanwezig.

Een ovariëctomie of ovariohysterectomie wordt vanaf 6 maanden leeftijd. De buikholte wordt geopend, de eierstokken worden onderbonden en verwijderd. De buik wordt daarna gesloten. De kans op complicaties is beperkt. Bij dekking kan de poes tot 3 weken dracht geopereerd worden. Poezen die net een nestje gekregen hebben kunnen 6 tot 7 weken na het werpen gesteriliseerd worden. De jongen zijn dan gespeend. Houd er wel rekening mee dat de poes 3 weken na het werpen alweer vruchtbaar kan zijn.

Castratie kater

Katers kunnen katergedrag gaan vertonen als ze geslachtsrijp worden. Dit kan zich op verschillende manieren uiten: hij kan beginnen met zijn territorium te markeren door middel van sproeien. Dit kan hij in de tuin doen, maar helaas valt ook de binnenkant van het huis onder het territorium van uw kater. De urine van ongecastreerde katers heeft een penetrante, onaangename geur, de zogenaamde katerlucht. Typerend voor sproeien is dat het tegen verticale oppervlakten gedaan wordt met een snel bewegende staart. Zijn territorium zal ook beschermd moeten worden tegen andere katers, er zal dus vaker gevochten worden. Hierdoor kunnen vechtabcessen ontstaan, waarvan ze ziek kunnen worden. De kater kan ook op zoek gaan naar de vrouwen, waardoor hij meerdere dagen op pad kan gaan en echt rond kan gaan zwerven.

Behalve de echte fokkaters worden eigenlijk bijna alle huiskaters gecastreerd. Dit wordt met name gedaan om het vervelende katergedrag (zie hierboven) te voorkomen. Katers kunnen vanaf zes maanden gecastreerd worden, maar liever wordt gewacht tot ongeveer acht maanden leeftijd.

Het is van belang om niet te lang te wachten met de castratie als de kater katergedrag begint te vertonen, ze kunnen dit vervelende gedrag namelijk aanleren. Castratie helpt in zulke gevallen niet meer, met als gevolg dat de ex-katerhardnekkig in huis blijft plassen.

De castratie bij de kater is een relatief kleine ingreep, de buikholte hoeft hierbij niet geopend te worden. De testikels worden in zijn geheel verwijderd. Voor deze ingreep worden geen hechtingen gebruikt.

Bij sommige katers zijn de testikels niet goed ingedaald, dit kan tijdens een onderzoek opgemerkt worden en men bespreekt dan met de eigenaar wat dat inhoudt voor de operatie.

Nazorg na sterilisatie / castratie

Het is verstandig om de poes na de castratie 10 dagen binnen te houden (kater 3 dagen). Ook moet geprobeerd worden ze rust te geven, maar dat gaat meestal erg lastig bij katten. Verder is het van belang dat ze de dag na de operatie weer eten en drinken, als dat niet het geval is, dan moet de eigenaar contact opnemen met de dierenarts.

Voordelen sterilisatie / castratie

Uit onderzoek blijkt dat een gecastreerde kat gemiddeld twee keer zo lang leeft als een niet gecastreerde kat. Bovendien wordt de kat meestal rustiger, minder uithuizig en is meer op u gericht. De levensverwachting van een gecastreerde kat is beduidend langer dan die van een niet gecastreerde kat (14-18 jaar in plaats van 6-10 jaar). Hier zijn meerdere verklaringen voor te geven:

1. Een gecastreerde kat heeft minder de neiging om op pad te gaan. Hierdoor vermindert de kans dat hij tijdens zijn uitstapjes een ongeluk krijgt of wordt aangereden aanzienlijk.

2. Bij gecastreerde katten komen verwondingen (bijten en krabben) door vechtpartijen veel minder voor; zij zullen daardoor minder snel een besmettelijke ziekte oplopen.
3. Het risico van baarmoederontstekingen en melkkliertumoren wordt aanzienlijk verkleind door castratie.
4. Katers en krolse poezen markeren hun territorium door het sproeien van sterk ruikende urine. Ze laten op deze manier hun geur achter voor andere katten. Dit gedrag houdt in de meeste gevallen op na castratie en ook de geur van de urine wordt minder sterk.
5. Poezen worden niet meer krols waardoor u geen last meer van het doordringende gemiauw.
6. De poes wordt nooit meer drachtig.

Nadelen sterilisatie

Castratie veroorzaakt hormonale wijzigingen die in combinatie met de gedragsveranderingen tot een hogere levensverwachting leiden. Wel zijn er een aantal aandoeningen die bij de volwassen en oudere kat kunnen optreden en waar u alert op dient te zijn.

1. Een buikoperatie is een hele ingreep voor de poes.
2. Een narcose brengt altijd een risico met zich mee.
3. Overgewicht en suikerziekte: het gedrag van uw kat verandert en het is verstandig daar met de voeding rekening mee te houden. Zonder aanpassing van de voeding kan dit het risico van overgewicht en suikerziekte vergroten. Na castratie heeft de kat de neiging om meer te eten, terwijl zijn energiebehoefte juist met ongeveer 30% afneemt. De eerste twee maanden na de operatie is de meest kritieke periode voor het ontstaan van overgewicht. Als de voeding niet snel, direct na de castratie, wordt aanpast kan een kat van 4kg gemakkelijk 2kg aankomen in twee maanden. Ter vergelijking: dit zou bij de mens betekenen dat een persoon van 60kg maar liefst 30kg zwaarder zou worden.
4. Blaasstenen: urinewegaandoeningen ten gevolge van blaasstenen worden bij de kat regelmatig gezien. De meest voorkomende blaasstenen zijn struviet- en calciumoxalaatstenen. Dit is onder meer afhankelijk van de leeftijd en van het ras.
 - Struvietstenen komen vaker voor bij relatief jonge katten.
 - Calciumoxalaatstenen komen vaker voor bij oudere katten.
 Ook hier kan de juiste voeding problemen helpen te voorkomen. Een gecastreerde kat loopt 7 keer meer kans om calciumoxalaatstenen te krijgen en 3,5 keer meer kans op struvietstenen dan een niet gecastreerde kat. Overgewicht maakt de kat gevoeliger voor blaasstenen. Zoals eerder uitgelegd heeft een gecastreerde kat vaker last van overgewicht. Een kat met overgewicht beweegt weinig. Hij verplaatst zich minder vaak om te drinken en plast daarom ook minder. Doordat de urine langer in de blaas blijft wordt deze veel geconcentreerder en ontstaan de ideale omstandigheden voor de vorming van blaasstenen. Het ontstaan van blaasstenen begint met de vorming van kristallen in de urine. Deze kristallen kunnen uitgroeien tot blaasstenen en op den duur blaasontsteking en andere klachten veroorzaken.

Twee katten in huis

Let er goed op als er een jonge poes en een jonge kater in huis aanwezig is. Als ze geslachtsrijp zijn, dan zullen ze gaan dekken! En ze kunnen al geslachtsrijp zijn voor 6 maanden leeftijd. Bij katten maakt het ook niet uit of het broer en zus zijn, dus ook dan moet u het goed in de gaten houden! Er moet dan tijdig worden ingegrepen om dit te voorkomen, middels bijvoorbeeld een operatie. Maar ook na de castratie kan een kater een aantal dagen nog vruchtbaar zijn, dus zet hem niet te snel bij ongeste­riliseerde vrouwen!

Voeding na sterilisatie

Na de sterilisatie en castratie verandert de stofwisseling van uw kat (deze wordt langzamer). Hierdoor zullen katten sneller dikker worden als u dezelfde hoeveelheid voer blijft geven. Dit kan voorkomen worden door voer te gebruiken speciaal ontwikkeld voor gesteriliseerde katten. De voedingsbehoefte wordt 30% minder.

Figuur 6: Neutered Satiety Balance

Ongewenste dracht

De dracht kan niet beëindigd worden door medicatie. Sterilisatie binnen 3 weken is de enige optie om de dracht af te breken.

3. Fokbegeleiding bij de poes

De beste leeftijd voor een eerste nestje bij de poes is 2 tot 4 jaar. Zorg ervoor dat de poes in een goede conditie is voor de dekking. Dit betekent dat ze niet te mager of te dik moet zijn en voldoende bespiering moet hebben. Verder moet de vaccinatiestatus in orde zijn en de poes moet goed ontwormd zijn.

Proces dekking:

De kater zal de poes bestijgen en in de nek bijten. De poes is passief, maar maakt typische geluiden. De kater doet ook reeds pogingen tot penetratie. Deze fase kan zeer kort zijn (10 seconden), maar kan ook een half uur in beslag nemen.

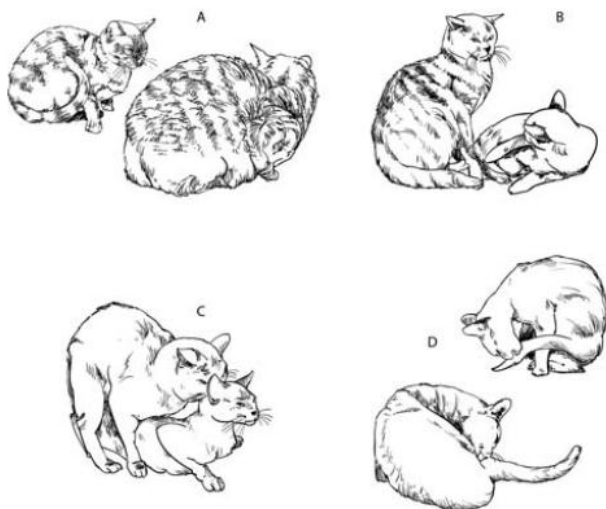
Wanneer het tot penetratie komt, zal de poes schreeuwen. De papillen op de glans penis van de kater zijn immers pijnlijk. De functie van deze penispapillen bestaat uit seksuele stimulatie en voorkomen dat de poes zich kan terug trekken tijdens de dekking. De ejaculatie duurt slechts enkele seconden.

Hierna zien we een reactie waarbij de poes zich agressief los maakt van de kater en naar hem blaast. Vervolgens likt ze haar genitaliën.

Op de dekking volgt een periode van onthouding waarbij de poes gedurende 10 tot 30 minuten niet gedekt wenst te worden. Hierna kan het hele gebeuren opnieuw beginnen.

Wanneer men doelbewust met katten gaat fokken is het aan te raden om de krolse poes naar de kater te brengen. De kater wilt immers in zijn eigen territorium dekken. Dit overbrengen kan men het beste enkele dagen voor de geplande dekkingen doen, zodat de poes de kans krijgt om te wennen aan de nieuwe omgeving.

Wanneer de kater of de poes nog onervaren zijn, koppelt men ze het beste met een ervaren partner. De eerste 2 dagen van de oestrus zullen de meeste poezen nog niet ovuleren. Dit komt waarschijnlijk door onvoldoende oestrogeeninvloed. Het beste kan dan ook begonnen worden met de dekkingen op dag 3 van de oestrus.

Figuur 7:

A: de kater (rechts) schat het humeur van de poes in;

B: de poes wijst de kater af;

C: na enig doorzetten van de kater staat de poes een dekking toe. Tijdens de dekking wordt de ovulatie opgewekt;

D: wassen na de paring.

4. De dracht

4.1 Bevruchting en ontwikkeling

In tegenstelling tot bij de teef kunnen de eicellen van de poes op het moment van de ovulatie meteen bevrucht worden. Deze bevruchting vindt plaats in de eileider. Na 4 tot 5 dagen komen de bevruchte eicellen aan in de baarmoeder.

Een periode van “spacing” zorgt er voor dat de embryo’s gelijkmatig verdeeld worden over beide baarmoederhoornen.

Rond dag 12 tot 16 vindt de implantatie plaats. Het amnion en allantoïes ontwikkelen rond de foeti en tegen dag 35 krijgen zij een aantal typische kenmerken. Het haarkleed en de pigmentatie ontwikkelen omstreeks dag 40. Verbening van de foeti, zichtbaar op RX-opnamen, vindt plaats rond dag 38 tot 42.

De drachtduur bedraagt gemiddeld 63 dagen. Kleinere nesten worden doorgaans langer gedragen dan grotere nesten.

4.2 Drachtdiagnose

Van dag 21 tot 35 kan men ampullae palperen in de buik. Aan het einde van de dracht zijn de foeti zelf voelbaar.

Drachtdiagnose door middel van progesteronbepaling is pas mogelijk na de 40^e dag van de dracht. In de periode hiervoor is het progesterongehalte immers even hoog wanneer de kat drachtig is als wanneer ze niet drachtig is.

Bij de kat kan men ook een relaxinetest (een hormoon dat op het einde van de zwangerschap zorgt voor verslapping (relaxatie) van de baarmoedermond en ligamenten van de bekkengordel, zodat de bevalling zonder problemen kan verlopen. Relaxine wordt afgescheiden door de placenta.) doen om dracht vast te stellen. Dit kan vanaf dag 20.

Vanaf dag 38 tot 40 kan men op RX-opnamen de foeti bemerken. Men kan het aantal kittens tellen, hun grootte bepalen en hun vitaliteit beoordelen.

Een vroege diagnose kan door middel van echografie gesteld worden. De embryo’s zijn voor het eerst zichtbaar op dag 13 – 15, vanaf dag 16 – 25 kan men ook hun hartjes zien kloppen.

5. Normale en abnormale partus

Als een eigenaar van een drachtig dier je vragen stelt over de geboorte, dan is het belangrijk dat je hem precies kunt uitleggen wat hij kan verwachten tijdens de bevalling en welke handelingen hij eventueel moet uitvoeren. En als je helemaal bekend bent met het normale verloop, weet je ook wanneer er iets mis gaat.

5.1 Voorbereidingen voor de partus

Stress voorkomen

Stress kan een negatieve invloed hebben op het geboorteproces en de zoogperiode.

- Voorkom stress bij de poes. In sommige gevallen kan stress van de eigenaar ook 'besmettelijk' zijn voor de poes. Vertrouw op de moederpoes (daarvoor is het nodig haar normale gedrag goed te kennen). Is de moederpoes rustig, dan is er niets aan de hand. Verstoor die rust dan ook niet!
- Zorg dat de poes een warme en rustige plek heeft voor de geboorte. Laat geen huisgenoten (andere katten of overige huisdieren) bij de moederpoes komen. Het is normaal dat een moederpoes erg fel reageert naar huisgenoten tijdens en na de bevalling.
- Er zijn katten die het fijn vinden als de eigenaar bij de bevalling aanwezig is, maar er zijn ook katten die de eigenaar verrassen en hun nestje 'stiekem' op een onverwachte plek ter wereld brengen, zonder aanwezigheid van de eigenaar. Laat in ieder geval geen vreemde mensen bij de bevalling aanwezig zijn!
- Een ideale plek om te bevallen is een ruime bench (nestkist), waarin ruimte is voor de bevalling, maar ook voor een kattenbak en bakjes met eten en drinken. Gebruik geen handdoeken als ondergrond, maar katoenen lakens of oude t-shirts. De nageltjes van de kittens blijven namelijk gemakkelijk hangen in de lusjes van een handdoek.
- Plaats de bench al ongeveer 2 weken vóór de verwachte bevalling in huis, zodat de poes alvast kan wennen aan de 'kraamkamer'.
- Zorg dat er een plek is waar de kittens lekker warm kunnen liggen (warmtekussentje bijvoorbeeld), maar zorg ook voor een relatiever koeler plekje voor de moederpoes. Als het te warm is in het nest voor de moederpoes, dan zal ze de neiging hebben teveel weg te lopen bij de kittens.

5.2 Normale partus

Het voorspellen van de bevalling

Het opvolgen van de lichaamstemperatuur is bij de kat weinig betrouwbaar. De ontwikkeling van de melkklieren en de melkproductie komen al enige tijd voor de bevalling op gang en geven geen nauwkeurige informatie.

Normale geboortetijdstip

- Gemiddeld vindt bij de kat de normale geboorte plaats op de 63^e dag van de dracht.
- Er zijn individuele uitzonderingen, die vroeger of later bevallen. Zo wordt er in de literatuur een spreiding gegeven tussen de 59 en 70 dagen na de dekking. Vroeger of later bevallen lijkt soms ook rasgebonden. Bij de kat lijkt er een minder duidelijk verband te bestaan tussen de grootte van het nest (aantal kittens) en de draagtijd, dan bij de hond.
- De duur van de dracht is bij de kat vaak moeilijker aan te geven dan bij de hond, omdat een poes pas een eisprong heeft na de dekking en er zijn vaak meerdere dekkingen nodig om een eisprong (en dus een dracht) te bewerkstelligen.

Kortstondige bloeding 1 – 2 weken vóór de geboorte

Een kortstondige bloeding (1 of enkele keren een heel klein beetje bloedverlies) halverwege de dracht of 1 – 2 weken vóór de geboorte is meestal geen reden voor paniek. Het kan bij de kat wijzen op een resorptie, maar dat kan bijvoorbeeld maar 1 of 2 kittens betreffen. De overige kittens kunnen dus gewoon normaal op het juiste tijdstip geboren worden. Het is niet onverstandig om op zo'n moment een echo te laten maken, zodat het duidelijk is of er nog levensvatbare kittens over zijn. Dan weet de fokker / eigenaar van de poes in ieder gevoel waar hij / zij aan toe is.

Controle van het aantal kittens vóór de geboorte

Bij 1 – 2 kittens, zeker als het een eerste nestje betreft, is er een risico, dat de geboorte niet goed op gang komt en dat de kittens relatief te groot zijn (het risico is groter dan bij een dracht van 3 of meer kittens, maar heel vaak kunnen 1 of 2 kittens toch normaal geboren worden. Het gaat bij de poes over het algemeen vaker goed dan bij de teef). Bovendien is het prettig te weten wanneer de poes 'klaar' is met bevallen.

Het is daarom raadzaam om circa 7 – 10 dagen voor de te verwachte geboortedatum het aantal kittens te tellen middels een röntgenfoto. Met een echo is dat veel lastiger, zo niet onmogelijk (bij meer dan 3 – 4 kittens). Ook met een röntgenfoto kan men er bij een grotere dracht nog wel eens naast zitten. De toegepaste hoeveelheid röntgenstraling is niet schadelijk voor de kittens. Wel moet ervoor gezorgd worden, dat de poes bij het röntgenonderzoek zo weinig mogelijk stress ondervindt.

Verloop bevalling

Voor de geboorte zal de poes minder willen eten, sneller ademen en bepaalde lokroepen voortbrengen. Wanneer bij palpatie van de buik baarmoedercontracties voelbaar zijn, weet men zeker dat de bevalling begonnen is.

Het verloop van de bevalling

Voorbereidingsfase

Tijdens de voorbereidingsfase verweekt het geboortekanaal en ontsluit de cervix door baarmoedercontracties.

Uitdrijvingsfase

Tijdens de 1ste fase zijn er baarmoedercontracties aanwezig, maar nog geen buikpers. De poes is rusteloos, draait veel rond in het nestkist, snuffelt aan de vloer en klauwt in het nestmateriaal. Ook likt ze vaak aan haar vulva, waaruit soms een beetje roodbruine uitvloeiing naar buiten komt. Deze fase kan 6 tot 12 uur duren.

De 2de fase gaat in bij het op gang komen van de buikpers. Bij het uitdrijven van de kittens zal de poes meestal op haar zij liggen en voortdurend spinnen. De geboorte van elk kitten duurt zo'n 3 tot 5 minuten. De 2de fase duurt normaal 4 tot 16 uur, maar bij verstoring kan de bevalling soms 2 tot 3 dagen stil gelegd worden. Als de rust weerkeert, gaat de geboorte verder en kunnen er nog gezonde kittens ter wereld gebracht worden. De tijd tussen twee geboortes is variabel (5 min. – 1 uur, maar kan ook 2 uur duren). Persen op het 1ste kitten mag niet langer duren dan 45 minuten, persen op de daaropvolgende kittens mag niet langer duren dan 30 minuten. Daarnaast moet ook de algehele toestand van het moederdier in de gaten worden gehouden.

Nageboortefase

10 tot 15 minuten na de geboorte van elk kitten wordt diens placenta uitgedreven. Soms komen er echter verschillende placenta's samen naar buiten na de geboorte van enkele kittens.

Controle van de kittens na de geboorte

- Controle op gezondheid: is het kitten beweeglijk, krachtig en voldoende warm. In het bijzonder als de poes weinig belangstelling toont voor haar kittens is het warm houden van de kittens de eerste zorg (omgevingstemperatuur direct na de geboorte circa 30 - 33 graden). Na de voeding moet een gezond kitten niet meer schreeuwen of onrustig rondkruipen, maar slapen; hij heeft een volle buik.
- Het gewicht van de kittens moet dagelijks in de gaten gehouden worden, dus 1 x 2 per dag wegen. Gemiddeld zal het kitten ongeveer 10 gram per dag groeien. Het gewicht van de kittens moet verdubbelen in de eerste week en verdrievoudigt zijn na ongeveer 3 weken. Bij onvoldoende groei moet het kitten onderzocht worden en eventueel bijgevoerd worden met kunstmelk (zie later). Soms komt het voor dat een kitten de eerste dag na de geboorte iets gewicht verliest, na 1 – 2 dagen het geboortegewicht weer heeft en vervolgens gaat groeien. De verdubbeling is een gemiddelde en tevens afhankelijk van het geslacht. Katers groeien over het algemeen sneller dan poesjes.
- Pasgeboren kittens die niet drinken en slap zijn kunnen nog last hebben van de achterblijvende eerste taaie ontlasting (darmpek). Vaak lukt het om met behulp van veegbewegingen met een nat watje of nat washandje over de anus en buik (zoals de poes dat met de tong doet) te wrijven. Soms moet er deskundige hulp bij de pas komen, tevens moet een atresia ani (het ontbreken van een aarsopening) uitgesloten worden.

- Controle op een open gehemelte (melk loopt door de neus terug en het kitten kan onvoldoende zuigkracht ontwikkelen bij het drinken).
- Als de poes de navelstreng niet zelf afbijt moet de navelstreng doorgeknipt / afgescheurd worden. De navelstreng mag niet te kort (circa 1 cm, 5 cm van de buikwand: kans op verbloeden in de buik) en niet te lang zijn (i.v.m. erop trappen). Uiteinde tussen duim en wijsvinger kort kneuzen (bloeding houdt vanzelf op); alleen bij uitzondering de navelstomp afbinden. De navelstrengen drogen vanzelf in en vallen af na ongeveer 2 – 3 dagen. De navelstomp moet ontsmet worden met Betadine® of een chloorhexidine (Sterilon®) oplossing. Daarnaast moeten alle benodigdheden (schaar, handen etc.) schoon en steriel zijn. Desinfecteren met Dettol® is goed.

Kittens op gang helpen

- Slijm uit de bek halen (eventueel met een speciaal slijmzuigertje).
- Goed droog masseren met handdoeken.
- Geef eventueel een druppeltje Nutridrops in het bekje voor directe energie.
- Omgeving warm houden (circa 30 – 33 graden; niet te heet).
- Geef erg zwakke en slappe kittens, die tevens een ondertemperatuur hebben een 5% dextrose oplossing met Ringer lactaat (infuusvloeijsstof) in het bekje om op gang te komen. Leg het kitten in een warme omgeving (30 – 32 graden) zodat de lichaamstemperatuur langzaam oploopt. Pas als de lichaamstemperatuur van het kitten weer boven 34,5 graden is weer melk gaan geven!

Onrust bij de poes

Verschijnselen zijn: onrust, weglopen bij de kittens, veel miauwen, met de kittens gaan spelen, agressie naar de kittens, doodliggen van kittens enz.

De oorzaken zijn divers: teveel onrust in de omgeving, te warm in het nest, afwijkingen bij de kittens (die overigens door ons mensen aan de buitenkant niet altijd te herkennen zijn), onervarenheid van de poes (eerste keer), na een keizersnede die uitgevoerd is voordat de geboorte op gang kwam, naweeën (involutie pijn), calciumtekort of gedragsstoornis.

Het is belangrijk dat een dierenarts de juiste diagnose stelt, zodat een passende behandeling kan worden voorgeschreven.

Het puerperium

Na de bevalling enkele dagen rode uitvloeiing die na 5 – 8 dagen lichter, ongekleurd en helderder wordt en na 8 – 10 dagen stopt. De involutio verloopt veel sneller dan bij de teef.

Voorkomen dient te worden dat de poes teveel nageboortes opeet (diarree). Er moet altijd gecontroleerd worden op het achterblijven van nageboortes. Achterblijvende nageboortes kunnen voor problemen zorgen (baarmoederontsteking, vergiftiging). Vaak wordt er na de bevalling een oxytocine injectie toegediend om het

samentrekken van de baarmoeder te bevorderen. Dit dient altijd in overleg met en / of controle door de dierenarts te gebeuren.

Het moederinstinct is bij de meeste poezen sterk ontwikkeld. Vlak na de geboorte likken ze de kittens droog om de ademhaling te stimuleren. Het is belangrijk dat ze de kittens allemaal laten drinken en hen goed beschermen. Als dit in orde is, kun je moeder en jongen beter met rust laten.

5.3 Abnormale partus

Als de geboorte niet op gang komt op de 63ste dag

Als de geboorte op de 63^e dag nog niet heeft plaats gevonden, is er bij de kat zeker geen reden tot ongerustheid. Theoretisch kan er bij de kat zelfs nog een normale geboorte plaats vinden op de 70ste dag van de dracht. Echter de kans op problemen (dode kittens e.d.) neemt toe vanaf de 67ste dag. De duur van de dracht bij poezen is niet nauwkeurig bekend. Daarom is het belangrijker om goed te observeren en te onderzoeken (eetlust, uitvloeiing, buikpalpatie, echografisch onderzoek) of er problemen lijken te ontstaan, dan alleen maar te kijken naar het aantal dagen dracht. Natuurlijk moeten de onderzoeken niet lijden tot overmatig veel stress bij de poes, dit kan een bevalling alleen maar verder uitstellen.

Calciumtekort

Een calcium tekort kan tijdens de bevalling oorzaak zijn van weeënzwakte.

- In een aantal gevallen van weeënzwakte, moet er naast oxytocine ook een calcium injectie worden toegediend; vooral ook als er sprake is van grote onrust of krampverschijnselen bij de poes.
- Optimalisering van de voeding en eventueel toevoegen van calcium is goed, maar in acute gevallen (zoals bij weeënzwakte en epileptische insulten) moet er een injectie worden toegediend.

Groene uitvloeiing vóór de geboorte van het eerste kitten

Als een placenta losraakt van de baarmoederwand komt er een donkergroene tot groen-zwarte substantie vrij. Als er nog geen kittens geboren zijn is dat een aanwijzing, dat er minimaal één placenta los is en er een geboorte moet plaats vinden, anders gaat het kitten dood. Vóór het eerste kitten is de donkergroene substantie dus een sein, dat er ingegrepen moet worden. Na de geboorte van het eerste kitten is de groene uitvloeiing normaal!

Bij katten wijst een donkerrode of bruin-zwarte uitvloeiing voor de uitdrijving van het eerste kitten ook op een dood kitten. Het hoeft echter zeker niet te betekenen dat alle kittens dood zijn!

Een dierenarts moet controleren of er sprake is van weeënzwakte, of, dat er sprake is van een kitten die klem zit in de geboorteweg (te groot kitten, of dood kitten of verkeerde ligging). Ofschoon na de verlossing van het betreffende kitten nog een normale geboorte van de andere kittens kan plaats vinden, is de kans groot, dat er meteen een keizersnede wordt uitgevoerd.

Tussentijd geboorte kittens

De normale tijd tussen twee geboortes is variabel. Indien het volgende kitten nog niet geboren is en de poes in alle rust haar kittens verzorgt, kan / moet er rustig gewacht worden tot de volgende persweeën zich aankondigen. Maar wanneer de poes onrustig is, er sterke contracties van de baarmoeder te zien of te voelen zijn of zelfs persweeën heeft, en er binnen 45 minuten voor het eerste kitten en een half uur op de daaropvolgende kittens nog geen kitten geboren is, dan moet deskundige hulp ingeroepen worden.

Drinken van de kittens bevordert de baarmoederweeën en versnelt de geboorte van de volgende kittens.

Geboorte vordert niet

Oorzaken kunnen zijn: weeënzwakte, te groot of dood kitten of verkeerde ligging. Een deskundige moet eerst vaststellen of de weeënzwakte niet veroorzaakt wordt door obstructie. Zeker als er sprake is van langdurig vruchteloos persen. Bij weeënzwakte wordt een injectie met oxytocine toegediend. Oxytocine-S is een UDA middel en mag door de eigenaar zelf worden toegediend waarbij de eigenaar zich strikt moet houden aan de voorgeschreven dosering. Na iedere injectie dient overleg plaats te vinden met de dierenarts.

Na injectie moet er binnen ½ - 1 uur een kitten geboren zijn. Indien dit niet het geval is moet de dierenarts geraadpleegd worden.

Kitten blijft hangen

Er zijn vruchtdelen te zien, zoals de achterpoten of het kopje, vaak nog verpakt in het vruchtvlies, maar het kitten komt niet verder. Er moet op dat moment snel worden ingegrepen.

- De eigenaar moet onmiddellijk een deskundige inschakelen.
- Duurt deskundige hulp te lang, zelf ingrijpen: met de hand (in een droog washandje) de vruchtdelen vastpakken en iets aanspannen en met de weeën mee voorzichtig trekken aan het kitten (in de richting van de kromming van de rug van het kitten). Geen tangen of andere krachtwerktuigen gebruiken.

Keizersnede

In enkele gevallen wordt een keizersnede toegepast vóóordat de geboorte op gang komt (ontsluiting moet volledig zijn). Soms moet er een keizersnede worden uitgevoerd tijdens de bevalling.

6. Het grootbrengen van een nestje kittens

Meteten na de geboorte

Controle geboortegewicht

Bij de geboorte wegen de kittens 90-120 gram waarbij de katertjes meestal wat zwaarder zijn dan de poesjes.

Melk drinken

Na de geboorte is het belangrijk dat de kittens meteen bij de moeder gaan drinken. De eerste melk wordt ook wel de biest genoemd. Deze melk bevat antistoffen die de kittens gedurende de eerste levensweken beschermen tegen verschillende soorten infecties. Deze antistoffen passeren de darmwand van de kitten en komen vervolgens in het bloed terecht. Omdat enkel de eerste levensuren van de kittens de darm doorgankelijk is voor deze antistoffen is het belangrijk dat de kittens na de geboorte zo snel mogelijk bij de moeder gaan drinken. Bovendien heeft een pasgeboren kitten nog weinig energiereserves, zodat het drinken van melk ook nodig is om in leven te blijven. Een kitten die niet drinkt raakt snel onderkoeld, uitgedroogd en sterft tenslotte aan uitputting.

Een goede omgeving

De kittens zijn nog niet in staat om hun lichaamstemperatuur op peil te houden en daarom dient de omgeving warm en tochtvrij te zijn. De kittens hebben in hun eerste levensweken absoluut de lichaamswarmte van hun moeder, broertjes en zusjes nodig om lekker warm te blijven. De directe omgeving van de kittens dient daartoe 32-34 °C te zijn. Rondom het nest dient de temperatuur 24-27 °C te bedragen. Verder dient de omgeving natuurlijk ook schoon te zijn.

Opvolging in de eerste levensweken

Na de bevalling dien je zelf op een aantal zaken letten. Zo dient de groei dagelijks bijgehouden te worden, dienen de kittens geregeld ontwormd te worden en dienen gezondheidsproblemen tijdig gesignaleerd te worden. Hieronder vindt je al deze nuttige informatie overzichtelijk terug. Er staat ook bij vermeld in welke situaties de eigenaar een dierenarts dient te raadplegen.

Tip! Houd een boekje bij

Door een boekje bij te houden waar je dagelijks het lichaamsgewicht en de voedselopname van de kittens in noteert is het gemakkelijk om een overzicht van de situatie van elk kitten te houden en ben je in staat om eventuele problemen in een vroeg stadium vast te stellen zodat er tijdig ingegrepen kan worden.

De dagelijkse groei goed bijhouden

Het drinken van melk en het produceren van ontlasting en urine heeft een grote invloed op het lichaamsgewicht. Hierdoor kan de dagelijkse gewichtstoename nogal variëren en afwijken van de gewenste richtlijnen. Voor een goede betrouwbare gewichtsoopvolging is het daarom noodzakelijk om met een aantal zaken rekening te houden:

- weeg elke dag rond hetzelfde tijdstip
- gebruik een nauwkeurige weegschaal die tot op de nauwkeurig meet
- bereken de gemiddelde wekelijkse toename, deze is meer accuraat dan de

dagelijkse metingen

Controle van de melkopname

Een kitten moet voldoende melk drinken om de lichaamstemperatuur op peil te kunnen houden, gezond te blijven en te kunnen groeien. Soms kan een kitten te weinig melk drinken. Bijvoorbeeld omdat de kitten ziek is, maar het kan ook zijn dat de moeder gewoon te weinig melk geeft. Daarom is het belangrijk om goed te controleren of de kittens genoeg drinken zodat bij problemen op tijd ingegrepen kan worden.

- na het zogen dient een kitten rustig te slapen
- na het zogen moet een kitten een goed gevuld buikje hebben
- langdurig piepen en onrust kan op honger duiden
- weeg de kitten voor en na het zogen om te weten hoeveel het gedronken heeft

Controle van de ontlasting

Tot de leeftijd van 21 dagen zijn kittens niet in staat zelf te ontlasten of urineren. Daarvoor dienen zij door de moeder gestimuleerd te worden. Hiermee dient rekening gehouden te worden als de kittens met de hand groot gebracht worden. In dat geval kan met een warm en vochtig watje na een voedingsbeurt de buik en de anus van de kitten zachtjes gemasseerd worden. Verder dient ook de ontlasting gecontroleerd te worden. Diarree komt bij kittens geregeld voor en kan verschillende oorzaken hebben. Omdat kittens ten gevolge van diarree snel uitgedroogd kunnen raken dient diarree bij kittens, ongeacht de oorzaak, altijd behandeld te worden.

Redenen om de dierenarts in te schakelen zijn

- kittens die na het zogen niet slapen en/of onrustig blijven
- kittens die na de geboorte onvoldoende in gewicht aankomen
- gezondheidsproblemen die je opmerkt bij de kittens

De levensfasen van de kitten

Om te zorgen dat de kittens later fijne gezelschapsdieren worden is het erg belangrijk dat de kittens in de verschillende levensfasen voldoende contact met mensen hebben en ook met verschillende prikkels in aanraking zijn geweest. Een nestje kittens wordt om die reden dan ook het beste in huiselijke kring gehouden, zodat het verschillende zaken in huis leert kennen en waar het veel contact met de mens heeft.

Neonatale fase (week 1 en 2)

De eerste twee levensweken van de kitten wordt ook wel de neonatale of vegetatieve levensfase genoemd. In deze fase reageert het kitten niet bewust en bestaan de dagelijks bezigheden voornamelijk uit slapen en melk drinken. Verder kunnen de kittens in deze fase hun lichaamstemperatuur nog niet zelf op peil houden en hebben ze hulp nodig bij het ontlasten en urineren. Zodoende hebben ze de lichaamswarmte en de zorg van de moeder nodig.

Inprentingsfase (week 3-8)

Wanneer de kittens 3 weken oud zijn start de inprentingsfase, de eerste socialisatiefase, waarin de kittens tot de leeftijd van 8 weken met alles moeten leren omgaan waar ze later mee in contact kunnen komen. In deze fase is het daarom belangrijk om het kitten intensief kennis te laten maken met mensen, andere huisdieren, het rijden in een auto, aaien, kammen, tandenpoetsen, stofzuiger, radio,

tv, etc.

Socialisatieperiode (week 9-16)

Op de leeftijd van 9 weken start de (tweede) socialisatieperiode. Deze duurt tot de leeftijd van 16 weken. In deze periode leert het kitten sociale contacten aan te gaan en leert het ook om te gaan met agressie.

Naar een nieuw baasje

In principe kan het kitten van de moeder en de nestgenootjes gescheiden worden wanneer het melkgebit compleet is en ze volledig vast voedsel eet. Dat zou dus vanaf de leeftijd van 8-9 weken zijn. Het is echter veel beter om de kittens langer bij de moeder en de soortgenootjes te laten. Kittens worden daarom beter vanaf de leeftijd van 12 weken van hun moeder gescheiden. Een gebrekkige socialisatie vergroot de kans op het ontstaan van gedragsproblemen op latere leeftijd. Wettelijk gezien mogen kittens bovendien niet voor de leeftijd van 7 weken van de moeder gescheiden worden.

Ontwormen

Een typische worm die bij alle kittens voorkomt is de spoelworm. Omdat enkel de volwassen spoelwormen voor ontwormingsmiddelen gevoelig zijn dienen kittens tot de leeftijd van 6 maanden een aantal maal ontwormd worden. De wormlarven kunnen een ontwormingskuur immers overleven en zodoende nog volwassen worden, eitjes produceren, de omgeving besmetten en zo een besmettingsbron blijven vormen. Er moet altijd een product worden gebruikt dat geschikt is voor de leeftijd en het gewicht van het kitten.

Vaccineren

Geadviseerd wordt om het kitten te laten vaccineren tegen de meest voorkomende veroorzakers van niesziekte en kattenziekte. Kittens worden de eerste levensweken dankzij de antistoffen die ze via de moedermelk ontvangen tegen ziektes beschermd, maar daarna worden het kitten best gevaccineerd. Dit zorgt ervoor dat het kitten immuniteit opbouwt zonder met het echte virus in contact te zijn geweest. Een eventuele infectie leidt na vaccinatie tot geen of slechts milde klachten.

Veilige omgeving

Het spreekt voor zich: zorg voor een veilige omgeving. Let dus op open ramen en kiepramen, plaatsen waar een kitten verstrikt kan raken of af kan vallen, hete voorwerpen etc. Breng een kitten altijd voorzichtig en onder toezicht met eventuele andere huisdieren in huis in contact.

Voeding

Een kitten heeft na de speenleeftijd geen behoefte aan melk en krijgt dus voeding in de vorm van brokjes, blik of vers vlees. Het is beter om eerst dezelfde voeding te geven wat het kitten gewend is en geleidelijk over te schakelen op de voeding die de eigenaar wenst te geven. Dit kan namelijk vervelende spijsverteringsproblemen voorkomen.

Het beste wordt kittenvoeding gegeven. Dit bevat meer eiwitten en meer energie dan voeding voor volwassen katten, precies wat een kitten nodig heeft om te kunnen groeien en veel te spelen. Bovendien zijn de grootte van de brokjes bij

kittenvoedingen aangepast aan het gebit van het kitten, wat het kauwen vergemakkelijkt. Kittenbrokjes mogen overigens gerust de hele dag beschikbaar staan. De hoeveelheden zijn afhankelijk van de individuele behoefte. Deze kan dus afwijken van de algemene richtlijnen op de verpakkingen.

Zindelijkheid

Kittens worden al heel snel zindelijk. Ze leren al gauw van hun moeder om op de kattenbak te gaan. Een echte zindelijkheidstraining hebben kittens niet nodig. Indien vermoed wordt dat het kitten wel dringend op de bak moet maar er niet in de buurt is, kan het geen kwaad om het kitten op de bak te zetten.

Plaats de kattenbak overigens nooit in de buurt van de voedingsplaats van de kat. Dit voorkomt eventuele overdracht van besmettelijke ziektes. Verder is het verstandig om er een gewoonte van te maken ontlasting en urine dagelijks te verwijderen. Dat is niet alleen prettig voor de eigenaar en de kat, het is daarnaast ook een stukje hygiëne en voorkomt dus eventuele besmettelijke ziektes. Zo af en toe is het nodig de hele bak te verschonen en goed schoon te maken.

Gebit

Het melkgebit is compleet op de leeftijd van 9 weken. De tandwisseling naar het volwassen gebit start op de leeftijd van 12 weken en is volledig op de leeftijd van 6 maanden. Meestal is daarvan overigens niets te merken, de meeste melktanden worden door de kat ingeslikt.

Jonge kittens wennen heel gemakkelijk aan nieuwe prikkels en situaties. Deze fase leent zich daarom uitstekend om een kat te leren wennen aan een dagelijkse tandenpoetsbeurt zodat de ontwikkeling van gebitsproblemen voorkomen kunnen worden. Tandpoetsen is namelijk de goedkoopste en effectiefste methode om voor een gezond gebit bij uw kat te zorgen.

Identificatie

Het is aan te raden om voor een goede identificatie van de kat te zorgen. Dit voorkomt veel ellende bij een eventuele vermissing en vervolgens door iemand gevonden wordt.

Als identificatiemiddel wordt bij voorkeur een chip gebruikt. Deze wordt met een klein prikje onder de huid aangebracht. Een chip bevat een uniek identificatienummer. Wanneer deze in een database aan de gegevens van de eigenaar en de kat worden gekoppeld, kan na aflezen met een chipreader contact met de eigenaar worden opgenomen. Het enige nadeel is dat aan de buitenkant niet te zien is of een kat gechipt is. Daarom is het nuttig om de kat een halsband met penning om te doen waarop vermeld staat dat de kat gechipt is.

Grootbrengen met de hand

Het kunstmatig opvoeden van kittens zal nodig zijn als het moederdier gestorven is, wanneer ze het nest heeft achtergelaten, onvoldoende aandacht heeft voor de jongen of te weinig melk produceert.

Wanneer hoeft men niet in te grijpen wanneer de kittens:

- niet piepen en heel tevreden liggen te slapen;

- warm aanvoelen en heel tevreden overkomen;
- volle ronde buikjes hebben en niet piepen;
- toename in gewicht op weegmoment.

Men moet ingrijpen wanneer de kittens:

- niet toenemen in gewicht;
- rusteloos zijn en onophoudelijk piepen;
- niet samen bijeen liggen, piepen en koud aanvoelen;
- uitgedroogd zijn (turgor);
- in de regen of volle zon liggen (in het wild gevonden kittens);
- koud en / of nat aanvoelen (in het wild gevonden kittens).

Benodigheden voor het kunstmatig opvoeden van kittens

Melk

Er zijn diverse soorten kunstmelk op de markt, denk dan aan KMR (verkrijgbaar bij de dierenarts), kittenmelk van Royal Canin, Milkodog (ook geschikt voor katten. Wijs de eigenaar uitvoerig op het lezen van de bijsluiters en de richtlijnen die voorgeschreven worden door de fabrikant.

Het gebruik van een injectiespuit bij het voeden injectiespuitjes (zonder naald) De eerste week volstaan de 2 ml spuitjes, daarna kun je op de 5 of 10 ml spuitjes overgaan. Spuitjes werken veel fijner dan de flesjes. Ze geven een veel grotere controle op de consumptie per kitten. Maak ze direct na gebruik schoon en kook ze uit.

Schoonmaakdoekjes

Baby schoonmaakdoekjes volstaan prima. Wanneer de moederpoes ontbreekt zal de eigenaar zelf de kittens moeten wassen. Het duurt zeker een week of zes voordat ze het zelf gaan doen, en je wilt niet weten hoe smerig die hummeltjes worden. Denk dan ook vooral niet dat de doekjes volstaan, maar je hebt ze in ieder geval nodig.

Verder is nodig:

Heel veel zachte doeken, handdoekjes, fleecedekentjes, een grote doos (maatje verhuisdoos → er mag geen fruit in gezeten hebben), een goede keukenweegschaal (tot op de gram nauwkeurig), warmtebron (warmtelamp, kruik, matjes, snuggles).

Voederfrequentie

De eerste twee weken om de 2 uur, de derde week om de 3,5 uur en daarna iedere vier uur. Houd vooral de frequentie strak aan. Ook als ze nog lekker liggen te slapen. Ze zouden zo kunnen 'wegzakken', en daarbij zijn ze ook gebaat bij een ritme. Na ongeveer 4 weken kun je ze naast de melk ook vast voedsel gaan aanbieden. Wanneer ze daar eenmaal aan gewend zijn kun je het iets rustiger aan doen met voederen. Het gewicht moet altijd in de gaten worden gehouden, kortom: ze moeten blijven aankomen, afvallen betekent een negatieve energiebelans.

Werkwijze voeden

Neem het eerste kitten uit de doos en zet het recht voor je op het theedoekje. Houd het kitten met één hand van bovenaf vast waarbij je het kopje voorzichtig tussen duim en wijsvinger vasthoudt. Met de andere hand trek je het spuitje vol met melk. Wurm vervolgens de opening voorzichtig in het bekje en laat voorzichtig een druppeltje melk in het bekje komen. Als het kitten trek heeft zal het daarna aan de spuitmond gaan zuigen, en hoef je geen kracht op de spuit te zetten. Het kitten trekt die dan helemaal leeg. Spuit zelf NOOIT te hard: wanneer het kitten zich verslikt is er een zeer groot risico op een longontsteking met dodelijke afloop! Ook wanneer het kitten geen trek heeft, blijf je doorgaan met steeds heel voorzichtig een drupje voorin de bek te laten vallen, ze zullen het dan zelf opsabbelen.

Figuur 8: voeden met spuitje

Het masseren om de kittens te ontlasten is van levensbelang. Wanneer het kitten genoeg heeft gedronken vervolgen we met het ietwat onsmakelijke deel: de ontlasting. Kittens plassen en poepen nog niet uit zichzelf. De moederpoes likt de eerste weken nog aan de buik en anus van haar kittens om ze tot ontlasting te stimuleren. Dat verwachten we nou ook weer niet van je, maar dat stimuleren zal toch echt moeten gebeuren. Niet plassen en poepen leidt tenslotte tot een wisse dood, en dat proberen we nou net te voorkomen. Houd ze op die wijze vast dat ze overeind op hun achterpoten staan, en draai met de vingers van je andere hand rondjes rond buikje en genitaliën. Ga daar in ieder geval mee door tot ze een plas doen. Poepen hoeft niet iedere keer, maar uiteraard wel minimaal dagelijks. Maak het kitten vervolgens schoon met het babydoekje. Knuffel een paar minuten terwijl je het in een handdoekje gewikkeld droogt, weeg het, noteer het gewicht en plaats het kitten in de box. Sluit het deurtje en pak het volgende kitten. Op deze wijze weet je altijd zeker dat je iedere kitten hebt gehad, en gaan ze na het eten in een schone warme en droge box terug. Als je de kittens in het begin niet goed uit elkaar kunt halen, markeer ze dan, dat kan bijvoorbeeld met wat nagellak (verschillende kleurtjes).

Aandachtspunten:

De ontlasting zal vaak wat gelig zijn. Dat hoort er een beetje bij (door de melkvoeding), maar wanneer het een vanillevla kleurtje heeft en erg dun is, duidt dat op diarree. Vaak overvoeding, dan de volgende beurt ietsje minder geven en goed in de gaten houden. Een kitten dat diarree heeft zal gaan afvallen, neem dan onmiddellijk contact met de dierenarts op. Kittens met diarree raken heel snel uitgedroogd.

Iedere beurt na het ontlasten schoonmaken met een vochtig doekje en droogwrijven is een absolute must, maar niet genoeg! Een kitten dat niet continu door de moederpoes wordt gewassen wordt erg smerig. Dat kun je nooit voorkomen, maar met het oog op infecties is het van het grootste belang om ze goed schoon te houden. Aanbevolen wordt om ze minimaal eenmaal per dag voorzichtig in een kommetje lauwwarm water te wassen (uiteraard nooit met de kop onder water!) en daarna erg goed te drogen in een handdoek (eventueel föhnen indien nodig). Om de dag twee kommen lauwwarm water: in de eerste een scheutje vloeibare Biotex Groen, of een speciale zeepvrije shampoo (nooit babyshampoo! De zuurgraad van een kat verschilt van een mens) van de dierenarts, en vervolgens in het andere kommetje goed uitspoelen. Zorg dat je bij de grote wasbeurt indien mogelijk wel met zijn tweeën bent, zodat er altijd iemand het water kan verversen terwijl de andere voedt.

Hoe veel je ook wast en poetst, flessen kittens blijven er altijd plakkerig uitzien. De eerste paar keer dat je een kitten voedert, zul je het zeer onhandig doen. Het kleine wurmpje worstelt alle kanten op, en je krijgt nauwelijks de kans om het spuitje in het bekkie te krijgen, laat staan dat er aan gezogen wordt. Je zult het gevoel hebben dat je het nooit voor elkaar gaat krijgen, en de wanhoop nabij zijn. Laat de moed niet zakken! Voor je het weet heb je de slag te pakken.

Wees er op voorbereid dat een nest flessen kittens niet net zo snel groeit als een normaal nest. Hoezeer je ook je best doet, een moederpoes doet het altijd veel beter. Verwacht dan ook niet dat de kittens vergelijkbare gewichten hebben als de kittens uit een 'normaal' nest. Verwacht ook niet dat ze er net zo fris uitzien, hoeveel je ook poetst en wast. Integendeel: na de wasbeurt zien ze er eventjes goed uit, maar voor je het weet zijn het weer onooglijke smerige beestjes. (blijf wel goed wassen tegen infectiegevaar) Maak je daarover geen zorgen. Waar je wel altijd nauwkeurig op moet letten is dat ze dagelijks aankomen. Blijven ze gelijk of vallen ze af is het zeer aan te bevelen een goede dierenarts te consulteren. Ook kunnen eigenaren eventueel contact opnemen met ervaren fokkers. Zij hebben ook vaak veel parate kennis en kunnen veel vragen beantwoorden.

Sondevoeding

Hierbij breng je een dun slangetje via het bekje tot in de maag, waarna je de voeding er in één keer in kunt storten. In geval van nood kan hiervoor gekozen worden, maar liever de zuigreflex actief houden en het op bovenstaande wijze te doen.

De dierenarts kan altijd advies geven over hoe en wanneer er voor de sonde gekozen moet worden.